

Др Дејан Мировић,*
Доцент Правног факултета,
Универзитет у Приштини са привременим
седиштем у Косовској Митровици

ОРИГИНАЛНИ НАУЧНИ ЧЛАНАК
doi:10.5937/zrpfni1776341M

UDK: 341.645

Рад примљен: 01.10.2017.
Рад прихваћен: 30.11.2017.

СТАЛНИ МЕЂУНАРОДНИ КРИВИЧНИ СУД И СРБИЈА

Апстракт: Република Србија је у новембру 2016. изменама Кривичног законика преузела стандарде за утврђивање злочина геноцида који прописује Међународни кривични суд са седиштем у Хагу. Стални Међународни кривични суд игнорише четврти велики злочин који регулише међународно право, злочин против мира или агресију. Текст измена је сличан британској резолуције о Сребреници која је поднета Савету безбедности УН у јулу 2015. Стални Међународни кривични суд у свом раду преузима пресуде повезане са Сребреницом као пресуђене правне чињенице или стандарде који се не доказују и не доводе у питање. Пример је случај *Jean-Pierre Bemba Gombo*. Правну ситуацију компликују и најаве из Приштине и Сарејева да ће покренути поступке против Србије пред Међународним судом правде 2017. године као рад Међународног кривичног суда за бившу Југославију

Кључне речи: Кривични законик, стални Међународни кривични суд, Сребреница, геноцид, Савет безбедности УН.

1. Измене Кривичног законика у новембру 2016. и кршење члана 10 Европске конвенције о људским правима која гарантује слободу изражавања -Преузимање пресуде Међународног суда правде у случају Босна против Србије из 2007 и текст резолуције из 2015. пред СБ УН

Крајем новембра 2016. године усвојен је Закон о изменама и допунама Кривичног законика (у даљем тексту Закон о изменама КЗ). У члану 30. Закон о изменама КЗ мења се члан 387 КЗ. Прописује се казна затвора од

* mirovici@yubc.net

6 месеци до 5 година за онога ко јавно “одобрава, негира или умањује” геноцид, злочин против човечности или ратне злочине. Стандарде за утврђивање ових злочина даје Међународни кривични суд са седиштем у Хагу.

Прво питање које се поставља када се анализирају ова одредбе је зашто се појам геноцида не везују за Конвенцију о спречавању и кажњавању геноцида из 1948 године? То је основни међународни извор који регулише појам геноцида (међународни уговор усвојен на Генералној скупштини УН). Слично питање се може поставити и за изостављање позивања на Женевске конвенције из 1949. године када се ради о регулисању друга два велика злочина у међународном праву, злочина против човечности и ратних злочина. Одговор се налази у чињеници да Међународни кривични суд игнорише четврти велики злочин који регулише међународно право, злочин против мира или агресију. Римски статут Међународног кривичног суда у члану 5. став 2 фактички укида своју надлежности за кривично дело агресије и оставља је “будућим” генерацијама (иако је злочин агресије био основ одговорности још на Нирнбершком суђењу и у случају Никарагва против САД . (Касезе, 2005:156)

Оваквим регулисањем српски законодавац је омогућио да буде кажњиво свако довођење у сумњу западне верзије злочина у Сребреници, али и да буду амнестирани сви они који оправдавају бомбардовање СРЈ од стране НАТО. У пракси, то би значило да сви они српски држављани који јавно одобравају став Рудолфа Ђулијана да је бомбардовање СРЈ осиромашеним уранијом без одобрења Савета безбедности УН било “добро”, неће кривично одговарати за ово примитивно величање злочина агресије.

Српска власт оваквим законским регулисањем не само да ретроактивно уводи једну врсту вербалног деликта из времена СФРЈ, како су приметили бројни правници у нашој јавности, већ и крши позитивне прописе међународних организација у области слободе изражавања. Србија је чланица Савета Европе (СЕ) од 2003. године, сходно томе примењује и Европску конвенцију о људским правима. Њени грађани учествују у поступцима пред Европским судом за људска права у Стразбуру. Читав овај политичко-правно механизам Савета Европе се заснива на члану 10 Европске конвенције о људским правима који гарантује слободу изражавања. Слободе изражавања је у систему СЕ ограничена само интересима националног сувернитета, безбедности, борбе против криминала и неморала. Најпознатије пресуде у том смислу су Лингенс против Аустрије из 1986 године, Кастелс против Шпаније из 1992. године и серија пресуда Европског суда за људска права у случајевима који су

покретали Курди против Турске. (Дитертр, 2004:244) Нема ни речи у свим овим пресудама Европског суда за људска права о повезивању слободе изражавања са међународним кривичним правом као што се покушава представити у српском КЗ.

У правном систему УН слободу мишљења регулише члан 19 Универзалне декларације о људским правима и члан 19 Међународног пакта о грађанским и политичким правима. Ограничења слободе изражавања су скоро индентична као у систему СЕ. Такође, постоји богата пракса пред Комитетом за људска права УН. Најпознатији случајеви поводом тумачења члана 19 су Алберт Вомах против Камеруна из 1991. године и Роберт Форисон против Француске из 1993. године. (Хански, Шајнин, 2007: 285). Коначно, и Повеља о основним правима ЕУ у члану 11 регулише слободу мишљења и изражавања. Ни у овом примарном правном извору ЕУ који је према правној теорији у истом рангу као Лисабонски уговор нема значајног организирања слободе изражавања. (Јањевић, 2009: 361-376.)

Дакле, очигледно се ради о политичким притисцима или о нечијем обећању да ће увести западну верзију злочина у Сребреници у српско законодавство. Зато се може закључити да је инцијатива за овакво мењање српских закона дошла од оних земља које су гласале у Савету безбедности за британску резолуцију о Сребреници у јулу 2015. У тој резолуцији се Велика Британија управо позива на Римски статут Међународног кривичног суда.¹ Британија такође захтева и да "политички лидери" у Србији прихвате да се "десио геноцид" и да израде "образовни програми" из којих ће будуће генерације извучити "поуке у вези са геноцидом". Усвајање овакве резолуције је спречено тек руским ветом у Савету безбедности УН и то на молбу председника РС Додика .

Хронологија показује да је Велика Британија у јуну 2015 . поднела СБ УН текст резолуције у којој се осуђује геноцид у Сребреници.² Аутори

1 Британски амбасадор у УН Метју Рајкфорт је тада у одговору/писму председавајућем председништва БиХ Младену Иванићу навео да су "међународни" судови потврдили да овај злочин одговара дефиницији геноцида). Британија захтева и да "политички лидери прихвате да се десио геноцид" и да се израде "образовни програми" из којих ће будуће генерације извучити "поуке"

2 Године 2010. је донета резолуција. У самом нацрту резолуције се реч геноцид помиње неколико десетина пута, ипак када се пажљиво прочита седма и последња варијанта резолуције поднета у јулу 2015. године, јасно је да аутор или не зна разлику између ратног злочина, злочина против човечности и геноцида или намерно меша појмове из међународног кривичног права, јер наводи да је неколико хиљада људи протерано из Сребренице а неколико хиљада убијено, ово нетачно дефинисање појмова је мнго очигледније у резолуцији Европског парламента о Сребреници која је донета 9.јула 2015.

резолуције се позивају на пресуду МСП у спору Босна против Србије из 2007. (у верзији од 2. јул 2015. се наводи да се најоштрије осуђује геноцид у Сребреници “као што је утврђено пресудама МКСЈ и Међународног суда правде”). Британски амбасадор у УН Метју Рајкфорт је у одговору/писму председавајућем председништва БиХ Младену Иванићу навео да су међународни судови потврдили да овај злочин одговара дефиницији геноцида у складу са Конвенцијом из 1948.

Текст такве британске резолуције је изазвао бурне реакције у Републици Српској и Србији. Председник Републике Српске Милорад Додик је изјавио да је Британија одувек водила антисрпску политику. На скупу одржаном 4. јула 2015. у Братунцу поводом дана страдања Срба у Подрињу је изјавио: “Злочин над Србима десио се у континуитету, а злочин над Боњацима десио се у кратком времену. У чему је разлика, каква је то разлика? Зар није доказ веће свирепости то што су у континуитету убијани недужни људи”. Затим је закључио да ако се усвоји британска резолуција “Срби ће бити једини народ у документима УН окарактерисан на такав начин”. Руководиоци из Србије, министар иностраних послова и премијер су тврдили су да је резолуција неприхватљива и да неће допринети помирењу. Председник Србије у помоћ је позвао чак и руског председника Путина. Затражио је од њега у јулу 2015. да Руска Федерација уложи вето на британску резолуцију (исто је затражио и Додик од руског министра иностраних послова Лаврова). Руси су позитивно одговорили на српске молбе. Лавров је одмах британску резолуцију окарактерисао као антисрпску. Затим је Русија поднела свој нацрт резолуције у којој се осуђују сви злочини почињени за време грађанског рата у БиХ и даје се подршка Дејтонском споразуму као највише акту државе која је суштини *sui generis* (Крећа, 2012: 150) У СБ УН је затим настало лобирање за британски и руски нацрт. У тексту је захтевано да се појам геноцида у Сребреници унесе ни мање ни више, него у школске уџбенике у свакој држави чланици УН.³ Претходно наведено а посебно захтев за измену школског програма је изазвао запрепашћење у српској јавности. Међутим, тако нешто се могло очекивати након неозбиљне и непрофесионалне српске одбране пре МСП, безрезервне подршке раду МКСЈ (која није престала чак и када је МКСЈ ослободио Насера Орића, озглашеног ратног команданта Сребренице) као и Декларације

3 Позива државе чланице да по потреби израде образовне програме на основу којих ће будуће генерације извучити поуке у вези са геноцидом, ратним злочинима, етничким чишћењем и злочинима против човечности из прошлости, како би се спречило њихово евентуално понављање” Доношење Декларације није спречило ни противљење Републике Српске и њеног тадашњег председника Рајка Кузмановића. Он је у саопштењу од 31.3. 2010. нагласио да се злочини могу осуђивати селективно и ван контекста: “

Народне скупштине Републике Србије у којој се изражава подршка пресуди МСП у случају Босна против Србије. У међународном праву важи начело реципроцитета старо колико и људски род. Макијавели, Ришеље и други заступници теорије државног разлога су знали за то правило. Међутим наше власти и правници као да нису знали за то правило и једнострано су прихватили сваку па и најбесмисленију одлуку МСП и МКСЈ.

2. Међународни кривични суд, Међународни суд правде и Међународни кривични трибунал за бившу Југославију

Логичан закључак који указује на спољнополитичке мотиве за мењање КЗ се у нашој јавности покушава оспорити квазиправном тврдњом да је Међународни кривични суд донео само једну пресуду о геноциду, у случају Конго. На основу тога се прави конструкција по којој да се српски Закон о изменама КЗ може односити само на негирање геноцида у Конгу. Овакав класичан пример за *contradico in adjecto* или повезивање неповезивог, вређа здрав разум чак и када би се прихватила нереална теза да Међународни кривични суд више никада неће донети пресуду у вези са геноцидом.

У том контексту, правне апологете рада Међународног кривичног суда упадљиво прећуткују (намерно или због незнања) чињеницу да у Хагу поред Међународног кривичног суда постоје још и Међународни суд правде и Међународни кривични трибунал за бившу Југославију. Од ова три суда у Хагу, два су већ прихватила западну (британску) верзију злочина у Сребреници. Међународни кривични трибунал за бившу Југославију у случају Крстић 2004. и Међународни суд правде у случају Босна против Србије 2007. Штавише, као што смо већ навели Међународни суд правде је констатовао у пресуди из 2007. године да СРЈ није имала ефективну контролу над снагама које су починиле ратне злочине на територији Сребренице. Дакле, није важно где се геноцид одиграо, да ли се радило о геноциду или злочину против човечности, ко га је починио, већ ко је "политички" одговоран.

Овакво широко тумачење Конвенције о геноциду је веома опасно. У једну правну материју убацује чисто политичке елементе. Такав политички и популистички начин дефинисања кривице је у супротности са основним начелом кривичног права. Мора постојати субјективна веза између кривца и кривичног дела да би неко био одговоран за кривично дело мора предузме противправну радњу, одређену у закону која проузрокује последицу (Чејовић, Кулић, 2011.: 94). Дакле, судови у Хагу сматрају да је у међународном кривичном праву довољна само политичка веза између особа или чак држава ради утврђивање ни мање ни више него, *dolusa spe-*

calisa или посебне геноцидне намере (ради уништења заштићене групе) без којег нема геноцида.

Посебно је спорно то што је Међународни суд правде у случају БиХ против Србије одбацио аргументе српске стране поводом догађаја у Жепи. Они су се одиграли у исто време као и они у Сребреници. Користећи квазиправно тумачење и вербалну (адвокатску) акробатику као и пресуде Међународног кривичног суда за бившу Југославију, Међународни суд правде је закључио да за геноцид није потребан план. Он може одиграти "спонтано"(?!). Прецизније, ВРС је према Међународном суду правде спороводила геноцид у Сребреници али није у Жепи удаљеној неколико десетина километара иако је и та заштићена зона заузета у исто време када и Сребреница (као да се радило о две различите војске и два различита рата). . Коначно, пошто МСП не може да утврди да је СРЈ подстицала наводни геноцид у Сребреници, судско веће се одлучује да осуди Београд "због непоштовања обавезе спречавања геноцида". Основни "докази" за осуду су разговор (без сведока) Весли Кларк–Милошевић у Дејтону, тј.верзија америчког генерала коју нико осим њега не може да потврди. Други "доказ" за наводну кривицу СРЈ је изјава министра иностраних послова Вука Драшковића из 2005. године. (Стојановић , 2007 : 166) На основу оваквих конструкција Србија и преузимање пресуда МКСЈ (Шкулић 2013: 56) који је чак и оптужнице подизао због политичких мотива (Del Ponte , 2008.:187) је осуђена за "неспречевање" геноцида од стране Међународног суда правде 2007. године.

3. Преузимање "утврђених" чињеница у случај *Jean-Pierre Bemba Gombo*

Због претходно наведеног могло се очекивати (са високом вероватноћом) и пре доношење измена у нашем кривичном законодавству у новембру 2016 да ће Међународни кривични суд у свом раду преузети пресуде повезане са Сребреницом као пресуђене правне чињенице или стандарде који се не доказују и не доводе у питање.⁴ То се већ десило и сакрива се од наше јавности због незнања или непрофесионалности. У случају *Jean-Pierre Bemba Gombo (политачара из Конга)* само у једном поднеску главног тужиоца има преко десетак позивања на пресуде и одлуке Међународног кривичног суда за бившу Југославију укључујући и случај Толимир. Тачније, главни тужилац Међународног кривичног суда *Fatou B. Bensouda* се у поднеску

4 Међународни кривични суд је већ у члановима 72 и 87 оснивачког Римског статута преузео стандарде и одлуке Међународног кривичног суда за бившу Југославију из случаја у одлуци Блашкић .

од 1.7.2016. позива на пресуду жалбеног већа Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију у случају Толимир од 8.4.2015. по којој је бивши начелник главног штаба ВРС осуђен на доживотну робију због оптужби за геноцид у Сребреници. У истом случају *Jean-Pierre Bemba Gombo*, судско веће доноси осуђујућу пресуду 21.3.2016. позивајући се неколико десетина пута на пресуде Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију, укључујући и пресуду у случају Вујадина Поповића оптуженог за геноцид у Сребреници и осуђеног на доживотну робију.

4. Закључак - Перспективе у контексту најаве покретање поступака од стране такозваног Косова против Србије и ревизије у случају Босна против Србије 2017.

Преузимање западне верзије злочина у Сребреници од стране Међународног кривичног суда ће се наставити. То не показују само минимална физичка удаљеност од пар стотина метара између Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију и Међународног кривичног суда у Хагу као и нескривене амбиције судија из првог суда да се запосле у другом због боље плате и перспективе (услед затварања *ad hoc* трибунала). Много је важније што је досадашња пракса Међународног кривичног суда прозападно и политички оријентисана. У том контексту, Руска Федерација је управо у новембру 2016 године повукла свој потпис са Римског статута. Министарство иностраних послова је образложило ту одлуку непостојањем политичке "независности суда" и једностраним изјавама главног тужиоца у вези са сукобом у Украјини. (Вујић 2016).⁵ Скоро истовремено, неколико афричких држава предвођених ЈАР иступило је из Међународног кривичног суда (уз подршку Кине). Овоме треба додати и начин бирања судија Међународног кривичног суда на који чланице Савета безбедности УН РФ и Кина фактички немају утицаја (због непостојања вета и издвојености из система УН) и биће јасно да је изменама Кривичног законика предато правно тумачење злочина у Сребреници у руке политичара који имају пресудан утицај на Међународни кривични суд. На тај начин је фактички имплементиран текст британске резолуције о Сребреници у српско законодавство али и заобиђен и дерогиран СБ УН. Колико је то опасно показују и најаве из Приштине (квази-творевине која није чланица УН) да ће се тужити Србију Међународном суду правде због кршења Ковенције о геноциду (Ристић 2017). Ова правна акробатика треба да буде изведена уз помоћ Албаније која ће се формално обратити

⁵ Кина је изразила поштовање за одлуку низа афричких држава: званични Пекинг истовремено је инсистирао да „МКС мора поштовати суверенитет појединачних држава и друге принципе међународног права”,

Међународном суду правде . Основ треба да буду пресуде Међународног кривичног суда за бившу Југославију .Сличан квазиправни основ најављује и русководство у Сарајеву у вези са ревизијом пресуде Међународног суда правде из 2007 године у случају Босна против Србије коју само претходно навели као пример двоструких стандарда . У том контексту, нема сумње да ће Међународни кривични суд следити праксу Међународног суда правде и Међународног кривичног суда за бившу Југославију чак и случају да прихвате екстремне политичке захтеве из Приштине и Сарајева из 2017. Српски законодавац мора имати то у виду и не сме олакашавати овакав неповољан развој догађаја тако што ће фактички имплементирати текст британске резолуције о Сребреници у српско кривично законодавство као што је урадио у новембру 2016. Посебно је неприхватљиво да се то ради на начин који грубо крши слободу изражавања гарантовану чланом 10 Европске конвенције о људским правима, чланом 19 Универзалне декларације о људским правима, чланом 19 Међународног пакта о грађанским и политичким правима као и чланом 11 Повеље о основним правима ЕУ.

Литература

Касезе, А.. "Међународно кривично право", (2005), Београд, Београдски центар за људска права, , 2005

Чејовић Б,, Кулић М. "Кривично право" (2011) Београд, Службени гласник,
С. Del Ponte, La Caccia, (2008) Milano, Feltrinelli,

Крећа М ."Међународно јавно право", Београд, (2012.) Београд, Службени гласник

Јањевић М, " Консолидовани уговор о Европској унији " , Београд, (2009). Београд, Службени гласник

Стојановић Р."Србија пред Међународним судом правде", књига 2. (2007) Београд, "Филип Вишњић",

Хански Р,, Шајнин М " Најважнији случајеви пред Комитетом за људска права " , Београд, (2007). Београд, Београдски центар за људска права,

Дитертр Ж ." Изводи из најзначајних одлука Европског суда за људска права", Београд, (2004).Београд, Службени гласник,

Шкулић М , (2013), " Један поглед на Хашки трибунал и његово место у историји" .У Ј. Ћирић (Прир) "Хашки трибунал између права и политике" (стр. 56-120) Београд : Институт за упоредно право ,

Интернет извори:

Вујић Т, “Африка окреће леђа правди белог човека”, “Политика” 26.10.2016
<http://www.politika.rs/scc/clanak/366553/Afrika-okrece-leda-pravdi-belog-oveka>

Ристић Б. “Албанија у Тачијево име тужи Србију за геноцид”, Спутњик
13.02.2017

<https://rs.sputniknews.com/komentari/201702131110014318-sud-taci-genocid-srbija-ovk/>

Dejan Mirović, LL.D.

Assistant Professor,

Faculty of Law in Kosovska Mitrovica,

University of Priština (Head Office in Kosovska Mitrovica)

THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT AND SERBIA

Summary

In November 2016, the Republic of Serbia adopted the amendments to the Criminal Code of Serbia, which stipulates (in Art. 30) a prison sentence ranging from 6 months to 5 years for anyone who publicly “approves, denies or diminishes” genocide, crimes against humanity or war crimes. Thus, Serbia has acquired the standards on the crime of genocide which are given by the International Criminal Tribunal (ICT) in the Hague. Yet, the ICT is ignoring the fourth great crime which is regulated by international law: crime against peace or crime of aggression. The text of the amendments is similar to the wording of the British Resolution on Srebrenica, which was submitted to the UN Security Council in July 2015. Thus, it may be concluded that the initiative for such a change in the Serbian Law came from those countries that voted in the UN Security Council for the British resolution on Srebrenica in July 2015.

*In its work, the ICT is prone to taking the judgments related to Srebrenica as adjudicated legal facts (*res iudicata*) or legal standards which are not to be questioned, disputed and argued. An illustrative example is the case of Jean-Pierre Bemba Gombo, where a single submission of the Chief Prosecutor included over a dozen references to the judgment and decisions of the International Criminal Tribunal for former Yugoslavia, including the Tolimir case. The legal situation is further complicated by the recent announcements from Priština and Sarajevo that they will institute proceedings against Serbia at the International Court of Justice in 2017.*

Keywords: *Criminal Code, International Criminal Tribunal, Srebrenica, genocide, the UN Security Council*